sündmuseks". Eriti tähtis olnud see, et eesti erakond kokku hoidunud („Post." 1902, nr. 36).

1902. a. valitud linnavolikogu aeg on Tartu omavalitsuse tegevuses üks elavamaist ja mitmeti edukaski. Samal ajal on eesti opositsiooni tegevus linnavolikogus hoogsam kui kunagi varemini ja ka hiljemini. Ei ole palju eksitud, kui eesti vastasrinna tegelased just viimase asjaolu, altpoolt avaldatud surve arvele kirjutavad ka suurema liikuvuse linna-omavalitsuse rakenduses. Eriti avaldub see linna haridusolude parandamises. Kuna selleks linna poolt kulutati 1902. a. 7583,5 rubla, on see 1906. a. tõusnud 13 717,5 rbl. peale. Peaasjalikult on see summa kasvanud alghariduse tõstmise arvel, mis oli eesti opositsioonil üheks olulisemaks nõudmiseks. Nende nelja aasta jooksul on asutatud kaks linna algkooli, teistes linna koolides õpperaha alandatud ja asutatud eriklass poeglastele 14 – 15 aasta vanuses, ettevalmistamiseks käsitöö-kutsele. Eesti opositsiooni nõudmised aga pole nende osaliste parandustega veel kaugeltki rahuldatud. Linnavolikogu enamik püüab otse kiuslikult oma tahtmist väikesiski asjus läbi viia ja eesti elementi otse demonstratiivselt alandada. Kui linnavolikogu määrab 1903. a. sügisel H. Treffneri eragümnaasiumile abirahaks 398 rbl. 31 kop., jäetakse J. Tõnissoni ettepanek, määrata Treffnerile toetusraha samas suuruses kui Grass'igi saksa erakeskkoolile, just nagu meeleavalduslikult vähemusse. Ei ole siis ime, et ka eesti opositsioon esineb argumentidega, millel otsituse maik juures.

Sama 1902. a. valitud linnavolikogu ajal teostatakse varemini kavatsetud linna-tapamaja ehitamine, mis 1903. a. detsembris tegevusse asub. Sellega ühenduses antakse välja ka uued sundmäärused loomade tapmise ja lihaga kauplemise kohta. Eesti opositsioon ei vaidle muidugi põhimõtteliselt linna ettevõtte arendamise ja tervishoiu-olude parandamise seisukohalt edulise tapamaja asutamise vastu, samuti ei eita ta ka sellega ühenduses antavate sundmääruste vajadust. Kuid ägedaks arvustuseks leiab ta siin siiski küllaldasi põhjusi. Kaitstes eesti ettevõtjate, teisest küljest ka linna huvisid esineb opositsioon linnavolikogu koosolekul 3. X. 1902. a. protestiga tapamaja ehitamise andmise vastu saksa ettevõtjale Darmer'ile. Protestis nurisetakse, et 1) tapamaja ehitus antud ainult ühele ettevõtjale, kuna seda oleks võidud mitme vahel jagada, 2) liiga kõrge tagatis nõutud — $^1/_6$ ehitamishinnast, kuna $^1/_{10}$-st arvatakse küllalt olevat, ja 3) pakkumine ei olevat korralikult välja kuulutatud. Eesti opositsiooni protest lükati aga pärast ägedaid vaidlusi muidugi tagasi. — Nagu tapamaja ehitamise küsimuses, nii tekkisid ägedad vaidlused ka loomade tapmise ja lihaga kauplemise sundmääruste puhul. Kuna nende eelnõu oli linnavolinikkudele vene keeles laiali saadetud, tahtis „Postimees" (1903, nr. 76), küsimuse tähtsust laiemaile hulkadele silmas pidades, enne määruste harutamisele tulekut linnavolikogus neid ka eesti keeles oma veergudel avaldada. Maksva korra järele võis see sündida aga ainult linnapea nõusolekul. Kuid viimane keeldus kategooriliselt seda andmast. Samuti jäeti rahuldamata J. Tõnissoni nõudmine, anda sundmääruste eelnõu erilisele komisjonile läbivaatamiseks. J. Tõnissoni pika ja ägeda vaidluse järele linnavolikogu koosolekul pääsis eesti opositsiooni seisukoht, mille lähtekohaks olid talupoegade ja lihaga kauplejate huvid, siiski avalikkuse ette: „Jurjevi politseimeistri loaga" ilmus eesti opositsiooni juhi arvustusreferaat „Postimehes" (1903, nr. 87).

Eesti opositsiooni esinemiste üksikasjalisem jälgimine tema hoogsamal tegevusjärgul (1902.—1906. a.) ei mahu käesoleva kirjutise piiresse. Olgu ainult üldiselt tähendatud, et tema oma energilise juhi J. Tõnissoni eestvõttel kogu aeg

Tartu, lk. 157